

Regulacja Internetu w Brazylii – wstępne rozważania dogmatycznoprawne

Streszczenie

Niniejsza publikacja niejako inicjuje badania dogmatyczne nad prywatnoprawną regulacją prawa Internetu w Brazylii. Do 23 kwietnia 2014 r. (kiedy uchwalono Brazylijskie Prawo Internetu, znane także jako *Marco Civil da Internet*) prawodawcy na całym świecie dość spójnie wykorzystywali instytucje prawa publicznego do regulacji Internetu (stosunków prawnych wynikających z wykorzystywania tego medium). Publikacja niniejsza opisuje najważniejsze postanowienia *Marco Civil da Internet*, dokonując skromnej oceny, a gdzieś tam odwołując się do regulacji europejskiej w podobnym zakresie.

Słowa kluczowe

marco civil da internet, ICT, prawo prywatne, Internet, prawo ochrony danych osobowych

Abstract

The article initiates dogmatic and comparative legal research on a private-law regulation of Internet in Brazil. Until 23 April 2014 (when Brazil passed Internet law, also known as the Marco Civil da Internet) legislators around the world consistently used the institutions of public law to regulate the Internet (legal relations arising from the use of this medium). This article describes the main provisions of the Marco Civil da Internet, making assessment, and in some places referring to the European regulation.

Key words

marco civil da internet, ICT law, private law, Internet, data protection

1. Tło regulacji prawa Internetu w Brazylii

Brazylia, obok Estonii i Portugalii, przez wielu postrzegana jest jako państwo niezwykle przychylnie nastawione do Internetu i od lat otwierające się na wykorzystywanie nowoczesnych technologii w administracji i sądownictwie, ale nie tylko. Internet od dłuższego czasu jest obiektem zainteresowania rządu brazylijskiego, czego świadectwem może być ustanowienie Brazylijskiego Komitetu Sterującego Internet CGI.br. Komitet ten został utworzony aktem prawnym o proweniencji międzyresortowej w 1995 r.¹ w celu koordynacji i integracji wszystkich inicjatyw usług internetowych w Brazylii,

---

¹ Portaria Interministerial N° 147, de 31 de Maio de 1995, nowelizowana przez Decreto N° 4.829, de 3 de Setembro de 2003, http://cgi.br/portarias/numero/Portaria_147.pdf [dostęp 11.12.2015].

a także promowania technologii wysokiej jakości, innowacji i rozpowszechniania dostępnych usług informatycznych². Brazylijski Komitet Sterujący Internet odegrał istotną rolę w promowaniu tego typu modelu „zarządzania”.

Wydaje się, że pośród kilku innych państw Brazylii została niejako sprowokowana do działania informacjami ujawnionymi przez Edwarda Snowdena w połowie 2013 r. Niezwłocznie po skandalu, który wybuchł po opublikowaniu artykułu przez amerykański dziennik „The Guardian”³, brazylijski ustawodawca rozpoczął prace nad ustawą regulującą zasady korzystania z Internetu.

Ponadto prezydent Dilma Roussef wezwała na arenie międzynarodowej do stworzenia stosownej regulacji ponadnarodowej, która wzmocniłaby prawo do prywatności i ochrony danych osobowych w sieci. Między innymi dzięki staraniom Brazylii Organizacja Narodów Zjednoczonych podjęła rezolucję A/RES/69/166 C.3 68 (b) A/69/PV.73⁴ w sprawie prawa do prywatności w erze cyfrowej. Przybliżenie tła wydarzeń wydaje się istotne z uwagi na chęć kontekstualistycznej oceny regulacji w kraju tak odległym (zarówno geograficznie, jak i kulturowo) od państw europejskich. Metoda kontekstowa (kontekstualistyczna) jest zdecydowanie skuteczniejsza w ocenie regulacji dotyczących nowoczesnych środków komunikacji w zakresie dążenia do wielostronnego ujmowania badanego zjawiska⁵. Celem autora jest bowiem określenie wybranych istotnych kontekstów materiału, co pozwoli na uwzględnienie nie tylko samej wewnętrznej treści badanych zjawisk prawnych, ale również okoliczności ich powstania i poglądów prawnych prawodawcy. Wydaje się, że stosowanie metody kontekstowej doprowadzi pod względem naukowym, do bardziej ugruntowanych i wartościowych wyników procesu poznawczego⁶.

2. *Marco Civil da Internet* – cele regulacji

Brazylijskie Prawo Internetu, znane także jako *Marco Civil da Internet*, uchwalono 23 kwietnia 2014 r.⁷ Regulacja ta ma swoje źródło w zbiorze zasad ustalonych przez

² Artykuł 1 Portaria Interministerial N° 147, de 31 de Maio de 1995, szerzej o komitecie: <http://cgi.br/about/> [dostęp 11.12.2015].

³ Szerzej: G. Greenwald, *NSA collecting phone records of millions of Verizon customers daily*, The Guardian, <http://www.theguardian.com/world/2013/jun/06/nsa-phone-records-verizon-court-order> [dostęp: 11.12.2015 r.], w artykule podniesiono m.in., że National Security Agency codziennie przetwarza i przechowuje nagrania telefonicznych rozmów wielu milionów Amerykanów.

⁴ Szerzej: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/69/166 [dostęp 11.12.2015].

⁵ R. Tokarczyk, *Komparatystyka prawnicza*, Warszawa 2008, s. 74.

⁶ *Ibidem*.

⁷ Presidencia da Republica Casa Civil Subchefia para Assuntos Jurídicos LEI No. 12.965, de 23 Abril de 2014; patrz też: A. Boadle, *23 April 2014, Brazilian Congress passes Internet bill of rights*, Reuters, www.reuters.com/article/2014/04/23/us-internet-brazil-idUSBREA3M00Y20140423 [dostęp 11.12.2015];

wspomniany wyżej Komitet Sterujący Internet, który zaczął nad nimi pracować w 2009 r. Zasady te poddano konsultacjom społecznym, a ich ostateczna treść brazylijskiemu parlamentowi w 2011 r. Akt *Marco Civil da Internet*, chwalony przez rzeczników praw konsumentów i wolności słowa, jest przyjmowany z lekkim niepokojem przez niektórych dostawców usług internetowych. *Marco Civil da Internet* w doktrynie nazywany jest *Magna Carta* lub *Bill of Rights* Internetu w Brazylii⁸, gdyż po raz pierwszy ustanawia prawa i obowiązki użytkowników oraz dostawców usług internetowych w tym kraju w tak szerokim zakresie.

Ustawa, będąca przedmiotem niniejszych rozważań, opiera się na zasadach wolności słowa, swobody przepływu informacji i prawa do prywatności, ustanawiając gwarancje w zakresie ochrony danych osobowych i tajemnicy informacji przechowywanych lub przetwarzanych online. Brazylijski prawodawca zdecydował się również na rozszerzenie odpowiedzialności dostawców usług i treści internetowych, takich jak serwisy społecznościowe oraz wyszukiwarki, w stosunku do poprzedniej regulacji. Brazylijskie Prawo Internetu ustanawia także nowe zasady i nakłada obowiązki mające zastosowanie do dostawców usług i treści internetowych dotyczących łączności internetowej i świadczenia usług internetowych. Przepisami przednawiasowymi są z całą pewnością te, które gwarantują neutralność Internetu, prywatność oraz ochronę danych osobowych.

Według art. 4 *Marco Civil da Internet* ustawa ta promuje następujące wartości: powszechne prawo dostępu do Internetu; dostęp do informacji, wiedzy i partycypacji w życiu kulturalnym oraz życiu publicznym; stymulowanie rozwoju innowacyjnych technologii i modeli ich użycia; adaptację technologii upowszechnionej w domenie otwartej, która umożliwia dostępność komunikacji i interoperacyjność pomiędzy aplikacjami a bazami danych.

3. Odpowiedzialność dostawców usług i treści internetowych a prawa użytkowników Internetu

Ustawa będąca przedmiotem niniejszego opracowania jest o tyle istotna, że wyraża innowacyjne podejście regulacyjne prawodawcy brazylijskiego w porównaniu z innymi regulacjami Internetu przyjmowanymi przez prawodawców na całym świecie. Bliżej jest bowiem Brazylijskiemu Prawu Internetu do postanowień prawa prywatnego

---

D. P. Cooper, 23 April 2014. *Brazil Enacts „Marco Civil” Internet Civil Rights Bill*, Covington & Burling LLP, www.netlawreview.com/article/brazil-enacts-marco-civil-internet-civil-rights-bill [dostęp 11.12.2015].

⁸ A. Boadle, *op. cit.*; D. P. Cooper, *op. cit.*; R. Lemos, F. Steibel, C. Affonso de Souza, J. Nolasco, *A Bill of Rights for the Brazilian Internet (“Marco Civil”) – A Multistakeholder Policymaking Case*, Global Network of Internet and Society Research Centres, https://publixphere.net/i/noc/page/IG_Case_Study_A_Bill_of_Rights_for_the_Brazilian_Internet [dostęp 12.12.2015].

(stąd nazwa *Marco Civil da Internet*) aniżeli do prawa publicznego. Stanowi o tym przede wszystkim struktura opisywanego aktu prawnego, gdyż po ogólnych postanowieniach rozdziału pierwszego w rozdziale drugim uregulowane są prawa i gwarancje użytkowników Internetu. Próżno również szukać w Brazylijskim Prawie Internetu administracyjnych przepisów nakładających określone kompetencje na podmioty publiczne związane z kontrolą, nadzorem lub jakimikolwiek innymi czynnościami związanymi z ingerencją w stosunek pomiędzy użytkownikiem Internetu a dostawcą usług internetowych. Prawodawca brazylijski nie zdecydował się na powołanie odrębnego, wyspecjalizowanego organu dedykowanego do kontroli lub nadzoru takich stosunków – inaczej niż przyjęło się w Unii Europejskiej, gdzie powszechnie występują krajowi i regionalni inspektorzy ochrony danych osobowych⁹.

4. Prawa i gwarancje użytkowników Internetu w Brazylii

W art. 7 Brazylijskiego Prawa Internetu uregulowano prawa użytkowników i uznano, że dostęp do Internetu jest niezbędny do korzystania z praw obywatelskich. Zagwarantowano:

- a) „nietykalność intymności” i życia prywatnego, zadośćuczynienia i odszkodowania wszelkich naruszeń powyższych dóbr;
- b) nietykalność i tajemnicę przechowywanej informacji wynikającej z elektronicznej korespondencji pomiędzy użytkownikami sieci Internet, z wyjątkiem prawomocnego orzeczenia sądu;
- c) nietykalność i tajemnicę przepływu informacji (korespondencji elektronicznej) pomiędzy użytkownikami w sieci Internet, z wyjątkiem prawomocnego orzeczenia sądu, wydanego na podstawie prawa regulującego tę kwestię *expressis verbis*;
- d) niewstrzymywanie połączenia z siecią Internet, chyba że wstrzymanie połączenia wynika bezpośrednio z użytkowania sieci Internet;
- e) utrzymanie jakości połączenia z siecią Internet ustalonego przez dostawcę usług;
- f) pełne i jasne (oczywiste) informacje zawarte w umowie o świadczenie usług internetowych;
- g) zakaz udostępniania osobom trzecim danych osobowych użytkowników Internetu, włączając w to logi dostępu (połączenia) do Internetu oraz aplikacji interneto-

---

⁹ Artykuł 41 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 45/2001 z dnia 18 grudnia 2000 r. o ochronie osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje i organy wspólnotowe i o swobodnym przepływie takich danych (Dz. Urz. UE L 008, z 12.01.2001 r., P. 0001–0022 – specjalne wydanie polskie).

- wych, z wyjątkiem sytuacji, w których uzyskano zgodę użytkownika lub w przypadkach wynikających z prawa powszechnie obowiązującego;
- h) jasna i kompletna informacja o przypadkach pozyskiwania, przechowywania, przetwarzania oraz ochrony danych osobowych użytkowników Internetu, które mogą być użyte jedynie w przypadkach:
    - w których zebranie danych było uzasadnione,
    - nie jest to zabronione przez prawo,
    - uregulowanych w umowach o świadczenie usług lub korzystania z aplikacji (umowach licencyjnych);
  - i) definitywne (ostateczne) usunięcie danych osobowych przekazanych aplikacji internetowej, na każde żądanie użytkownika Internetu wraz z zakończeniem stosunku prawnego pomiędzy stronami, z wyjątkiem obowiązkowej retencji danych określonych w *Marco Civil da Internet*;
  - j) publiczność oraz jasność wszelkich umów oraz warunków korzystania z usług dostawców usług internetowych oraz dostawców aplikacji internetowych;
  - k) dostępność zważającą na fizyczne, motoryczne, percepcyjne, sensoryczne, intelektualne oraz psychiczne możliwości użytkownika, zgodnie z prawem oraz
  - l) stosowanie zasad ochrony konsumenta w stosunkach konsumenckich, nawiązywanych za pośrednictwem sieci Internet.

W art. 8 natomiast, podkreślając wagę tej regulacji, zagwarantowano prawo do prywatności oraz wolność wypowiedzi w korespondencji (komunikacji), stanowiąc, że jest to warunkiem pełnego korzystania z prawa dostępu do Internetu. Wszelkie klauzule umowne wyłączające bądź ograniczające to prawo są nieważne, a w szczególności takie, które:

- a) łamią nienaruszalność oraz tajemnicę prywatnej korespondencji (komunikacji) przez Internet, lub
- b) nie uprawniają użytkownika do przyjęcia brazylijskiej jurysdykcji dla rozstrzygnięcia sporów wynikających z usług świadczonych w Brazylii w umowach adhezyjnych.

5. Nowe wymogi dotyczące prywatności

Zgodnie z Brazylijskim Prawem Internetu „prywatna informacja” użytkownika, w tym jego dane osobowe, zawartość korespondencji elektronicznej oraz internetowe logi dostępu do serwisów i aplikacji, nie mogą być udostępniane lub przekazywane przez dostawców usług internetowych, chyba że wymaga tego prawomocne orzeczenie lub wynika to z innych przepisów prawa. Regulacja ta nie ogranicza jednak organów admi-

nistracji publicznej w dostępie do pewnych danych użytkownika, w tym nazwisk i adresów IP. Dostawcom usług internetowych zabrania się ponadto gromadzenia i przetwarzania prywatnych danych pochodzących z innej aplikacji niż tej, którą użytkownik pierwotnie upoważnił do przetwarzania danych. Do tzw. następczego przetwarzania danych wymagana jest kolejna zgoda użytkownika.

Omawiana ustawa wymaga od dostawców usług internetowych, aby przechowywali pewne szczególne informacje internautów w regulowanych ramach czasowych, poufnie i w bezpiecznym środowisku. Na przykład, dostawcy usług internetowych muszą przechowywać logi połączeń na okres jednego roku, a te logi powinny zawierać daty połączenia użytkowników, czas rozpoczęcia i zakończenia połączenia oraz adres IP terminalu używanego do nawiązania połączenia z Internetem. Dostawca serwisu lub aplikacji internetowej powinien zapisać datę i czas korzystania z serwisu czy aplikacji, a także adresy IP, z których użytkownik korzystał z aplikacji na okres sześciu miesięcy. Co do zasady zabronione jest przechowywanie przez dostawców usług internetowych dzienników (log) dostępu osób trzecich i aplikacji internetowych, a dostawcom aplikacji internetowych zabrania się przechowywania dzienników (log) dostępu z innych aplikacji internetowych, bez uprzedniej zgody użytkownika Internetu.

6. Odpowiedzialność usługodawców za treści zamieszczane przez użytkowników

Brazylijskie Prawo Internetu rozróżnia dwa rodzaje usługodawców związanych ze świadczeniem usług internetowych. Jednym z usługodawców jest dostawca usług internetowych, którego usługa ogranicza się do umożliwienia połączenia z siecią Internet. Drugą kategorią usługodawców internetowych są dostawcy aplikacji internetowych, a ich odpowiedzialność jest znacząco rozszerzona w stosunku do pierwszej kategorii usługodawców. Dostawca aplikacji internetowych może bowiem wpływać na poszczególnych użytkowników Internetu, a także na treści przez nich zamieszczane poprzez swoje usługi z uwagi na ich charakter.

Artykuł 18 *Marco Civil da Internet* chroni dostawców usług internetowych od odpowiedzialności cywilnej z tytułu szkód związanych z treściami zamieszczanymi przez użytkowników (ang. *user-generated content*). Regulacja taka ma zapewnić swobodę wypowiedzi a także zapobiec cenzurze¹⁰. Ponadto ciężko wyobrazić sobie sytuację w której technicznie możliwym byłoby filtrowanie zawartości nawet części przestrzeni

---

¹⁰ F. Martin-Bariteau, *Internet Intermediaries Liability. A North American Perspective or Perspectives from the United States and Canada*, [w:] C. A. Pereira de Souza, M. Viola, R. Lemos (red.), *Understanding Brazil's Internet Bill of Rights*, Rio de Janeiro 2015, s. 57.

serwerowej w poszukiwaniu szkodliwych treści będących przedmiotem zachowań użytkowników Internetu, skoro podmioty te dostarczają jedynie ograniczoną usługę w postaci dostępu do sieci Internet. Dostawcy usług internetowych będą jednak na zasadach ogólnych odpowiadali za własne działanie w przypadkach takich jak wadliwe lub niewłaściwe świadczenie usług internetowych, a także świadczenie tych usług na innych warunkach niż ustalone umownie lub w odpowiednich przepisach.

Marco Civil da Internet ustanawia ogólną zasadę odpowiedzialności pośredników internetowych, opierającą się na zasadzie winy usługodawcy, negując uznanie odpowiedzialności tych podmiotów na podstawie zasady ryzyka.

Według art. 19 *Marco Civil da Internet* odpowiedzialność dostawców aplikacji internetowych jest natomiast ograniczona do przypadków, w których dostawca aplikacji internetowych nie usunie w odpowiednim czasie treści, której usunięcia nakazuje orzeczenie sądu. Prawodawca brazylijski w tym konkretnym artykule podkreślił wprost w ustawie, że regulacja tego przepisu ma zapewnić swobodę wypowiedzi i zapobiec cenzurze. Doktryna nie musi zatem tworzyć uzasadnienia dla przedmiotowej regulacji, prawodawca bowiem sam jej dostarcza. Uwydatniona została w tym miejscu rola i możliwości dostawców aplikacji internetowych, których prawodawca brazylijski uznaje za podmioty mogące mieć znaczący wpływ na wolność słowa w Internecie poprzez prywatną cenzurę wybranych przez siebie treści.

Specyficzne są jednak dla niniejszej regulacji przypadki dotyczące odpowiedzialności dostawcy aplikacji internetowych w zakresie określonej treści pornograficznej oraz praw autorskich do treści zamieszczanych przez użytkowników Internetu. W tych wypadkach dostawca aplikacji internetowych ma obowiązek usunąć taką treść niezwłocznie po wniosku pokrzywdzonego lub jej przedstawiciela ustawowego (ang. *notice and takedown*). W obu tych wypadkach pośrednicy mogą zostać pociągnięci do odpowiedzialności, ale jedynie wówczas, gdy nie zastosują się niezwłocznie do treści orzeczenia sądu.

Warto niniejszym odnieść się do art. 21 Brazylijskiego Prawa Internetu, gdyż traktuje on o specyfice treści pornograficznej. Według powołanego wyżej przepisu, jeśli dostawca aplikacji internetowej udostępni treść stworzoną przez osobę trzecią, będzie subsydiarnie odpowiedzialny za naruszenie prywatności. Naruszenie będzie prowadziło do odpowiedzialności jedynie po spełnieniu określonych przesłanek:

- a) treść udostępniana jest bez upoważnienia osób będących na zdjęciu, nagraniu audiowizualnym lub innej treści zawierającej nagość, akt seksualny prywatnej natury (przesłanka pozytywna);
- b) jeśli dostawca aplikacji internetowej nie podejmie natychmiastowych działań mających na celu usunięcie przedmiotowej treści z aplikacji (przesłanka negatywna);

- c) jeśli nie występują zastrzeżenia techniczne ograniczeń usługi (przesłanka negatywna);
- d) dostawca aplikacji technicznej otrzymał informację od osoby uprawnionej lub jej prawnego przedstawiciela.

Regulacja tej instytucji nazywana jest w doktrynie amerykańskiego prawa nowych technologii procedurą *notice and takedown*.

Należy zauważyć tutaj odmienny system odpowiedzialności od tego przyjętego w art. 19, w przypadkach, w których dostawca aplikacji internetowej nie usunie treści. Pośrednik będzie odpowiedzialny za niedochowanie należytej staranności (niepodjęcie natychmiastowych działań do usunięcia treści), a także w przypadku, gdy usunięcie treści nie było spowodowane technicznymi ograniczeniami usługi. Wydaje się, że prawodawca brazylijski pozostawił swego rodzaju (choć bardzo ograniczoną) furtkę dla usługodawców. Regulację tę należy ocenić za stosowną, trudno bowiem uznać, że każde „niezwłocznie nieusunięcie” powinno być penalizowane.

Warto zauważyć, że w Brazylijskim Prawie Internetu ustanowiono kilka „bezpiecznych przystani”¹¹ dla dostawców usług i treści internetowych, które wyłączają bezprawność tych podmiotów.

Mimo ogólnie bardzo wysokiej jakości omawianej regulacji specjaliści wskazują na brak kontrowersyjnego przepisu, który widniał w oryginalnym projekcie Marco Civil da Internet i który stanowił jedną z podwalin tej regulacji. Należy bowiem pamiętać, że asumpt do regulacji dały informacje ujawnione przez Edwarda Snowdena wykazujące, że amerykańskie służby specjalne miały dostęp do danych osobowych użytkowników usług sieciowych, jeśli tylko serwery przetwarzające te dane były umiejscowione w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Wspomniany przepis miał nakładać na dostawców usług internetowych obowiązek przechowywania wszystkich danych osobowych dotyczących brazylijskich użytkowników na serwerach fizycznie zlokalizowanych w Brazylii, z wyłączeniem jakiegokolwiek innego kraju.

Najwięksi przedsiębiorcy internetowi sprzeciwili się takiej treści przepisu, został on zatem usunięty z ostatecznej wersji ustawy. Jednak Brazylijskie Prawo Internetu przewiduje tzw. *long-arm jurisdiction*, pozwalając Brazylii egzekwować zobowiązania

---

¹¹ *Safe harbour* – instytucja prawna kojarzona w prawie polskim i unijnym z transferem danych osobowych do państw trzecich zgodnie z regulacjami ustalonymi przez decyzję Komisji z dnia 26 lipca 2000 r. przyjętą na mocy dyrektywy nr 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie adekwatności ochrony przewidzianej przez zasady ochrony prywatności w ramach „bezpiecznej przystani” oraz przez odnoszące się do nich najczęściej zadawane pytania, wydane przez Departament Handlu USA (notyfikowana jako dokument nr C(2000) 2441), (Dz. Urz. WE L. 215 z 25.08.2000 r., s. 7–47). Bez tej instytucji transferowanie danych osobowych do państw trzecich co do zasady byłoby niezgodne z prawem i wymagałoby dodatkowej zgody uprawnionego. *Safe harbour* (bezpieczna przystań) jest zatem okolicznością wyłączającą bezprawność dostawcy usług internetowych, który spełnił określone przesłanki.

wynikające z omawianej ustawy od wszelkich dostawców usług internetowych spoza Brazylii, którzy gromadzą, przetwarzają lub przechowują dane brazylijskich użytkowników, jeśli dostarczają jakiegokolwiek usługi dla brazylijskich użytkowników lub co najmniej jeden podmiot z grupy kapitałowej, w której inny podmiot świadczy takie usługi, ma oddział w Brazylii.

7. Neutralność Internetu i rozwój usług internetowych w Brazylii

Brazylijskie Prawo Internetu w art. 8 i następnych przyjmuje koncepcję „neutralności Internetu”, co oznacza, że dostawcy usług internetowych oraz ustawodawca nie nakładają żadnych ograniczeń na dostęp użytkowników do sieci, a wszelkie dane internetowe zamieszczane przez użytkowników muszą być traktowane na równi, niezależnie od jej treści, użytkownika, który ją zamieścił, pochodzenia treści, miejsca przeznaczenia, usługi, urządzenia, serwisu lub aplikacji. Co więcej, dostawcy usług internetowych mają zakaz blokowania, monitorowania, filtrowania lub analizy transmisji jakichkolwiek danych.

Przedmiotowa regulacja ustanawia również obowiązek władz do stałego dążenia do rozwoju usług internetowych i łączności elektronicznej w Brazylii, a także zwiększenia integracji cyfrowej Brazylijczyków poprzez stymulowanie przemysłu, przyjęcia nowych środków i technologii oraz rozwój programów edukacyjnych. Niektóre z tych działań zakładają stworzenie przejrzystych zasad współpracy, demokracji i wielu mechanizmów kooperacji podmiotów prywatnych i publicznych z udziałem rządu, podmiotów gospodarczych i jednostek naukowych. Mowa jest także o preferencyjnym przyjęciu nowych technologii, standardów i formatów; optymalizacji infrastruktury sieciowej; stymulowaniu rozwoju i powstawania nowych centrów przechowujących, zarządzających i przetwarzających dane osobowe w Brazylii.

8. Wnioski i postulaty *de lege ferenda*

Brazylia jest jednym z niewielu państw mających tak daleko idącą regulację usług społeczeństwa internetowego. Można uznać, że pomimo niewielkiej objętości reguluje bardzo istotne kwestie podnoszone w doktrynie prawa nowych technologii i z całą stanowczością należy stwierdzić, że Brazylia pozostawiła wiele państw z tyłu w wyścigu regulacyjnym dotyczącym tej materii. Jest jeszcze za wcześnie, aby na tym etapie dokonać, nawet uproszczonej, ewaluacji przepisów *Marco Civil da Internet*, a także ustalić, czy będzie miała ona wpływ na prawodawcę unijnego. Pewne jest jednak, że akt ten

wywołał niemałe poruszenie i został raczej pozytywnie odebrany przez użytkowników Internetu w Brazylii.

Należy zauważyć, że efektywniejsze wydaje się proponowanie przez prawodawcę brazylijskiego prywatnoprawnych instytucji w miejsce publicznoprawnych odpowiedników unijnych. Jestem zwolennikiem ochrony użytkowników Internetu, ale nie podzielam stanowiska zakładającego powoływanie wyspecjalizowanych organów dla tego celu. Prawodawca, niezależnie od geograficznej i politycznej proweniencji, powinien stanowić takie przepisy, aby bez inwestowania znaczących nakładów realizować cele przez siebie założone. Dopiero w następstwie nieskuteczności regulacji prawnych powinno się podejmować dalej idące kroki, mające na celu powoływanie tworców, które zapewnią ochronę wartościom i osobom, jakie powinny być chronione z mocy samego prawa.